

Eugeniusz Szymik

Karina Borowiec

Drama na lekcjach ortografii (propozycja metodyczna dla klasy IV)

Lekcje kształcenia językowego z reguły nie są w całości prowadzone metodą dramy. Można jednak wykorzystać w ich trakcie niektóre techniki dramowe, które aktywizując ucznia, rozbudzając jego wyobraźnię i wywołując odpowiedni stan emocjonalny, ułatwią przyswajanie nowych treści czy form językowych. Nie ulega wątpliwości, że dobór ćwiczeń, mających za zadanie utrwalić pisownię, musi być ciekawy dla uczniów i przyczyniać się do rozwijania ich myślenia logicznego.

O znaczeniu dramy w nauce czytamy między innymi w publikacji *Drama w szkole podstawowej* Anny Dziedzic i Marii Gudro: *Drama jest metodą trudną dla nauczyciela. Wymaga bowiem od niego zdolności dramaturgiczno-reżyserskich, umiejętności komponowania zajęć zgodnie z zasadami dramatyczno-teatralnymi, współpracy i pełnego partnerstwa z uczniami, pewnego rodzaju przygotowania aktorskiego (praca w roli). Poza tym cały czas nauczyciel powinien pamiętać, że uczy a nie bawi się z dziećmi [...]. I strukturę artystyczną dramy wiązać ściśle z zasadami procesu uczenia*¹.

Oto propozycje wybranych ćwiczeń dramowych, które mogą okazać się przydatne na lekcjach językowych (np. w kształceniu ortograficznym)².

I Ćwiczenia relaksacyjne (rozluźniające):

1. Przedstawienie w formie pomników indywidualnych i grupowych wyrazów z trudnością ortograficzną.

---

¹ A. Dziedzic, M. Gudro, *Drama w szkole podstawowej*, propozycje lekcji dla klasy IV, V, VI wg podręczników M. Nagajowej, *Słowo za słowem, Słowa zwykłe i niezwykłe, Słowa i świat*, Kielce, Wydawnictwo Pedagogiczne ZNP, Kielce 1998, s. 55.

² E. Ogłóza, E. Polański, E. Szymik, *Drama na lekcjach języka polskiego w klasach IV-VIII*, Kielce, Wydawnictwo Pedagogiczne ZNP, 1997, s. 17.

Przykładowo:

– Uczniowie ustawiają się w dwóch rzędach naprzeciwko siebie. Na hasło podane przez nauczyciela reagują naprzemiennie.

Propozycje haseł:

król   marzyciel   róża   drzewo

– Uczniowie, podzieleni na pięć grup, otrzymują polecenie zbudowania pomników (karteczki z hasłami zostały wcześniej przygotowane przez nauczyciela) dla rzeczownika przeciwstawnego. Pozostałe zespoły starają się odgadnąć, jakie słowo zostało przedstawione przez kolegów.

Przykłady rzeczowników, które można wykorzystać w tym ćwiczeniu:

przyjaciel (nieprzyjaciel)   spokój (niepokój)
porządek (nieporządek)   pogoda (niepogoda)

2. Wykorzystanie elementów techniki pantomimy – „kreślenie” w powietrzu poprawnego zapisu wyrazów, zapisywanie wyrazu z trudnością ortograficzną palcem na własnej dłoni lub na dłoni kolegi.

II Ćwiczenia na elokwencję ciała:

1. Uczniowie, siedząc w kole (z zamkniętymi oczami), próbują zobaczyć sześć wyrazów z „ó” niewymiennym. Następnie opowiadają siedzącym obok kolegom, jakie to były wyobrażenia i zapisują wyraz, który sobie wyobrazili.

2. Uczniowie, podzieleni na grupy, budują kolejno litery z wyrazu ORTOGRAFIA w sposób niewerbalny, tzn. z wykorzystaniem swoich ciał, bez użycia głosu. (Nauczyciel, podczas omawiania efektów pracy poszczególnych grup, zwraca uwagę na sposób wykonania, pomysły i dokładność).

Naszym zdaniem, ćwiczenia te angażują wiele zmysłów ucznia poprzez obraz i ruch, pozwalają na werbalne i pozawerbalne wyrażanie własnych myśli.

Ponadto lekcje kształcenia językowego z wykorzystaniem technik dramowych umożliwiają nauczycielowi poznanie poziomu językowego wychowanków.

Poniżej przedstawiamy scenariusz lekcji przeprowadzonej w klasie czwartej, w którym zastosowane techniki dramowe wzmocniły proces zapamiętania przez uczniów treści językowych i ortograficznych. Dzięki technikom dramowym uczniowie z zainteresowaniem przystąpili do realizacji postawionego im zadania, przyporządkowując ortogramy wiążące się

z określoną regułą ortograficzną do różnych baśni, poznanych na lekcjach kształcenia literackiego.

TEMAT: O baśniowej ortografii.

Cele:

- przypomnienie i utwalenie zasad pisowni wyrazów z „ó”, „rz”, „ż”;
- poznanie pisowni ortogramów z „ó”, „rz”, „ż”, które występują w baśniach;
- doskonalenie ekspresji ciała.

Metody i formy pracy: techniki dramowe: role dla uczniów zbiorowe (tworzenie „żywych literek”, scenki improwizowane), role indywidualne (etiudy pantomimiczne), rola dla nauczyciela (wprowadzenie umowy dramowej).

Przebieg lekcji:

1. Zabawy ruchowe (etiudy pantomimiczne): gry z wyobrażoną piłką: podrzucanie, odbijanie od ścian, kozłowanie itp.
2. Zabawy słowne:
Nauczyciel podaje pierwszy wyraz (np. pociąg), kolejny uczeń podaje wyraz, który rozpoczyna się od litery kończącej poprzednie słowo (np. grzmot).
3. Odślonięcie zasłoniętych ilustracji postaci: królowę, rycerza, wróżkę, nazwanie ich przez uczniów.
4. Podział na grupy. Tworzenie „żywych literek” – budowanie z własnych ciał liter: „ó”, „rz”, „ż”.
5. Wybieranie tabliczek z wyrazami pochodzącymi z baśni.

Waligóra	olbrzym	różyczka
góra	wrzeciono	wróżba
król	trzewiczki	różdżka
królowa	morze	róża

źródło	cesarz	księżniczka
królewicz	chrzciny	książę
córka	rycerz	Śnieżka
królestwo	wieża	księżyc

6. Wprowadzenie umowy dramowej.

Rozpoznaliście zaproszonych na dzisiejszą lekcję gości: królową, rycerza, wróżkę. Choć postacie pozostają milczące, przed lekcją zdradziły mi, że chcą was poznać i sprawdzić, co zapamiętaliście z przeczytanych baśni. Musicie podejść do postaci z taką literą, która sprawia trudności ortograficzne i występuje w wyrazie na tabliczce (uwaga! niektórzy z was mogą poznać aż dwie postacie) i przedstawić się oraz podać odpowiedni kod, tzn. ułożyć ze swoim wyrazem zdanie związane z wybraną baśnią lub podać tytuł baśni, w której taki wyraz może wystąpić.

7. Po wyrażeniu zgody przez uczniów nastąpi rozpoczęcie scenki.

Przykładowa prezentacja:

Cześć! Nazywam się Jaś Kowalski. Podaję tytuł baśni, w której występuje wyraz „Waligóra” – O Waligórze i Wyrwidębie.

Uczniowie, którzy dokonali prezentacji, pozostają wokół postaci.

8. W momencie, kiedy ostatni z uczniów przedstawił się postaci, nauczyciel dyskretnie odtwarza nagrany na taśmie tekst:

My, wysłannicy Królestwa Baśni, witamy serdecznie uczniów klasy czwartej. Cieszymy się z tego, że tak doskonale znacie baśnie, w których występujemy.

Prosimy Was, abyście zapamiętali wyrazy, których dzisiaj używaliśmy. Pamiętajcie, w świecie baśni także obowiązują reguły ortograficzne!

9. Zapisanie wyrazów do zeszytu. Wyodrębnienie kolorem „ż”, „rz”, „ó”.

Przypomnienie – powtórzenie zasad ortograficznych.

10. Propozycja pracy domowej:

Ułóż krótkie dyktando (maksymalnie 10 zdań) z wyrazami, które pojawiają się w baśniach, a są trudne ortograficznie.